

ACTIVITATEA EXTRAȘCOLARĂ A STUDENȚILOR DIN CADRUL ACADEMIEI TEOLOGICE DIN CARANSEBEȘ (1927-1948)

*Ana-Carina Babeu**

Cuvinte cheie: Academie Teologică, activități extrașcolare, serbări cultural-religioase, excursii, acte caritabile

Mots clé: Académie Théologique, activités parascolaires, fêtes culturelles et religieuses, visites, des actes de charité

Învățământul teologic din Caransebeș s-a remarcat prin intermediul Institutului Teologic Diecezan, care și-a început activitatea în anul 1865, prin mutarea la Caransebeș a secției române din cadrul Institutului de la Vârșeț, un rol important în acest sens avându-l episcopul Ioan Popasu¹. Prezența unor profesori ca: Gheorghe Peștean, Andrei Șaguna, Ignatie Vuia, Filaret Musta, Mihai Velcean, Ioan Mihailoviciu, dr. Iosif Iuliu Olariu a contribuit la afirmarea acestei instituții.

Asfel, în anul 1927 s-a trecut la o nouă etapă în dezvoltarea învățământului teologic, episcopul Traian Iosif Bădescu implicându-se în transformarea acestui institut în academie „... elaborând un regulament conform cerințelor actuale complectând programul de studii cu obiecte noi încurajând mai ales studiul Bibliei...”².

Întreaga activitate a acestei instituții s-a desfășurat sub îndrumarea Ministerului Instrucțiunii (1921-1929), Ministerului Instrucțiunii Publice, Cultelor și Artelor (1929), Ministerul Instrucțiunii Publice și al Cultelor (1930-1932), Ministerului Instrucțiunii Publice al Cultelor și Artelor (1933-1936),

* Serviciul Județean Caraș-Severin al Arhivelor Naționale, Str. Șesul Roșu, nr. 12, Caransebeș, e-mail: carina_babeu@yahoo.com

¹Serviciul Județean Caraș-Severin al Arhivelor Naționale, Colecția de documente Nicolae Cornean- *Monografia Eparhiei Caransebeșului*, inv. 119, dos 1/1939, p. 65 (în continuare SJAN CS).

² *Foaia Diecesană*, Caransebeș, XLVIII, 1933, nr. 43, p. 4

Ministerului Educației Naționale (1936-1941), Ministerul Culturii Naționale și al Cultelor (1941 -1944), Ministerul Cultelor (1945-1948) și a Episcopiei Caransebeșului, față de care era direct subordonată.

Se impuneau aceleași condiții de înscriere la toate academiile teologice din Mitropolia Ardealului: Caransebeș, Sibiu, Arad, Oradea și Cluj. Se solicitau următoarele documente: certificat de naștere eliberat de parohie, dar și de la Oficiul Stării Civile, diploma de bacalaureat sau de absolvire a seminarului teologic, certificatul medical de la medicul de circumscripție, recomandări, o dovadă de la autoritatea comunală sau polițienească referitoare la prestarea unei munci în folosul obștesc, declarații ale părinților în legătură cu posibilitatea întreținerii copiilor în cadrul internatului³.

Cum fiecare instituție de învățământ superior avea autonomie, sumele taxelor erau stabilite de fiecare academie în parte. Taxele nu erau fixe, ci se modificau în fiecare an, datorită fluctuației prețurilor. Sumele plătite de studenți erau diferite și pentru anii de studiu. În anul 1941, la Academia Andreiană din Sibiu studenții din anul I plăteau o taxă de înscriere de 925 lei și 1508 lei pentru cărți didactice, pe când studenții din anii II-III-IV plăteau 790 lei taxa de înscriere, iar pentru cărți didactice cei în anul II de studiu plăteau suma de 1512 lei , studenții din anul III plăteau 1513 lei, iar cei din anul IV suma de 1251 lei⁴. Consiliul profesoral din cadrul Academiei Teologice din Caransebeș, întrunit în ședința din 6 mai 1942 a adus la cunoștința Consiliului Eparhial taxele stabilite pentru anul școlar 1942/1943: 300lei – taxa de didactru, 200 lei – Fondul de ajutorare Ioan Popasu, 100 lei – mobilier, 200 lei - înscriere, 300 lei - vizita medicală, 100 lei – Societatea de Lectură I. Popasu ș.a.m.d⁵.

Cursurile Academiei Teologice au fost frecventate de studenți ce proveneau atât din zone rurale: Șura Mare (jud. Sibiu), Cârbești, Ciuperceni (jud. Gorj), Sânmihaiul Român (jud. Timiș-Torontal), Dâncu (jud. Cluj), Pleșești (Râmnicu Sărat), Hodac (jud. Mureș), Ghimbav (Brașov), Sârbi (jud. Hunedoara), Braniște (Vlașca), Corlățel (jud. Mehedinți), Poplaca(Sibiu), Bucosnița, Ieșelnița, Zăgujeni, Macoviște, Cireșa, Mehadia, Bogâltin, Teregova (jud. Severin), Comorâște, Greoni, Apadia, Pătaș (jud. Caraș), cât și urbane: Caransebeș, Lugoj, Reșița, Oravița, Timișoara, Cluj, Târgoviște. Nu trebuie

³ *Ibidem*, nr.32, p. 1.

⁴ SJAN CS, fond *Academia Teologică Caransebeș*, inv. 1076, dos. 35/1941-1946, p. 1.

⁵ *Ibidem*, dos. 2/1927-1948, p. 77.

neglijată nici prezența studenților de origine română din străinătate, astfel, din Iugoslavia în anul școlar 1930-1931 erau înscrise 10 persoane⁶, iar prin adresa Consiliului Eparhiei Ortodoxe Române a Caransebeșului către Direcțiunea Academiei Teologice se face cunoscut faptul că, pentru a veni în ajutorul Episcopiei misionare din America, s-a asigurat întreținerea gratuită în internatul diecezan a studentului de origine română George I. Radu din Wood Mountain, Sask, Canada, care avea „12 ani de școală - 8 ani de școală publică, 4 ani de high-school...”⁷.

Numărul persoanelor înscrise la Academia Teologică oscila permanent; dacă în anul școlar 1928/1929 erau 66 studenți, în anul școlar următor numărul a crescut la 85, pentru ca în 1936/1937 să fie înscriși doar 19 studenți. Un număr scăzut s-a înregistrat și în perioada celui de al II-lea război mondial, când, în anul școlar 1941/1942, frecventau cursurile 22 studenți.

Spre deosebire de Institutul Teologic unde durata de studiu era de 3 ani, în cadrul Academiei se studia 4 ani, se susțineau două examene generale, față de un examen de absolvire a Institutului Teologic. Primul examen avea loc după încheierea celui de al doilea an de studiu, când studenții erau testați la materiile: arheologie biblică, introducere în Vechiul și Noul Testament, limba evreiască, exegeza Vechiului și Noului Testament, istoria bisericii românești, tipicul și cântarea bisericească, iar la al doilea examen la sfârșitul anului IV de studiu din materiile: teologia fundamentală, teologia morală, catihetica, omiletica liturgică, pastorală, dreptul canonic, cântarea bisericească.

Prin decretul-lege pentru învățământul teologic și seminarial din 18 mai 1938 s-a aprobat academiilor teologice dreptul de a conferi titlurile de „licențiat și magistru în teologie”⁸. Deoarece au existat diferențe de salarizare între absolvenții institutelor și absolvenții academiilor teologice s-a permis absolvenților cu bacalaureat din cadrul institutelor de teologie să se înscrie la academiile teologice, pentru continuarea studiilor cu anul III și anul IV, susținând la sfârșitul anului III examenul general I, iar la sfârșitul anului IV - examenul general II.

Însă, potrivit noii legi de organizare a învățământului din 1942, doar Academia de Teologie din Sibiu a fost ridicată la rang universitar, primind dreptul

⁶ *Ibidem*, dos. 1/1927-1948, p. 8.

⁷ *Ibidem*, dos. 13/1936, p. 1.

⁸ *Monitorul Oficial*, nr. 113, 19 mai 1938: Decretul- lege nr. 1960/18 mai 1938.

de a elibera diplome de licență, urmând ca și celălalte academii să obțină acest drept în urma îndeplinirii a două condiții: „de a avea profesori cu pregătire ca la universitate” și de „a primi și înscrie în Academii teologice numai studenți absolvenți ai Seminarilor și studenți cu bacalaureat...”⁹.

Dacă în cadrul Academiei Teologice din Caransebeș au activat profesori ca: dr. Petru Barbu- profesor titular definitiv cu o vechime în învățământ de 40 ani, protopresbiterul dr. Ștefan Pop- profesor titular definitiv, presbiterul dr. Dimitrie Cioloca - profesor titular definitiv, protodiaconul Ioan David- profesor provizoriu, diaconul dr. Zeno Muntean- profesor provizoriu, dr. Laurențiu Busuioc, dr. Gheorghe Cotoșman, iar elevii erau înscriși pe baza diplomelor de capacitate pentru învățători, a certificatelor ce atestau studii liceale, dar și a diplomelor de seminar sau de bacalaureat, au existat și unele situații în care erau acceptați și elevi absolvenți de 6 clase de liceu sau cu studii liceale, dar fără diplomă de bacalaureat, cu condiția completării ulterioare a studiilor cu bacalaureatul.

Activitatea desfășurată de studenții teologi nu se rezuma doar la prezența la cursuri sau la susținerea examenelor ci, prin diverse acțiuni, se implicau în viața religioasă, culturală sau chiar politică. Chiar în rapoartele întocmite de Direcțiunea Academiei Teologice și înaintate Consiliului Eparhial al Episcopiei Caransebeș, un capitol important era cel referitor la activitatea extrașcolară desfășurată în cadrul instituției.

Studenții, coordonați de profesori, participau la o serie de manifestări cu caracter politic și istoric ce se defășurau cu regularitate în fiecare an școlar: aniversarea nașterii regelui Carol al II-lea (în perioada 1930-1940), comemorarea mitropolitului Andrei Șaguna, serbarea zilelor de 1 Decembrie 1918, 24 Ianuarie 1859, 10 Mai 1877, 6 Iunie - ziua eroilor din Războiul de Independență și din Primul Război Mondial, 8 Iunie - ziua tineretului.

Programul susținut de Academia Teologică cu ocazia aniversării a 10 ani de la Unirea Ardealului și Banatului cu România s-a deschis cu o rugăciune rostită de studentul T. Teodorescu, urmată de un discurs al profesorului I. David, recitarea poeziei „Deșteptarea României”- V. Alecsandri și cântece interpretate de corul Societății Ioan Popasu și corul de soldați¹⁰.

⁹ SJAN CS, fond *Academia Teologică Caransebeș*, inv.1076, dos. 35/1941-1946, p. 2.

¹⁰ *Ibidem*, dos. 8/1928-1943, p. 1.

În anul 1942, studenții au dat curs invitațiilor primite din partea Astei - despărțământul Caransebeș, participând la conferința unde Prea Sfinția Sa Părintele Episcop Veniamin Nistor a prezentat lucrarea *Misiunea episcopului ortodox-român în Transilvania* la 1 februarie, în sala cinematografului Luna¹¹ și în 21 februarie, în sala de festivități a liceului Traian Doda, la conferința unde prof. univ. Petre Sergescu de la Extensiunea Universitară din Cluj a susținut lucrarea *Înfăptuirile Universității din Cluj*¹². Corul Academiei a fost solicitat să participe la o conferință a Astei în 1 martie¹³. Studentul teolog I. B. Mureșan din anul IV s-a remarcat cu lucrarea *Istorie, duh și slovă bănățeană* la conferința Astei din 25 aprilie¹⁴.

Un rol important l-au avut șezătorile culturale și religioase, unde s-a implicat majoritatea studenților teologi. Conducătorul șezătorilor culturale Sever R. Boșcaiu solicită prezența corului teologic condus de studentul Bocșan, la șezătoarea desfășurată în 13 februarie 1927, în sala Reuniunii de cântări, cu scopul de a contribui la „ridicarea nivelului șezătorilor”¹⁵. În anul 1942 s-au organizat mai multe șezători religioase în comuna Apadia, datorită manifestării lipsei de credință a locuitorilor, fapt constatat în urma unei misiuni religioase a reprezentanților Academiei¹⁶. Printr-o adresă din partea Primăriei Caransebeș s-a adus la cunoștința conducerii Academiei reînceperea activității Cercului Cultural din Caransebeș, începând cu data de 16 ianuarie 1944, organizându-se o șezătoare publică cu program de coruri, recitări, dansuri naționale și câte o conferință cu conținut patriotic, religios, sanitaro- educativ¹⁷.

Participarea studenților teologi la diverse serbări religioase a avut un rol important în pregătirea spirituală a viitorilor preoți. În 8 iunie 1933, studenții teologi dau curs invitației președintelui Comunității de Avere, Coriolan Buracu, participând la sfințirea drapelului Comunității¹⁸; în 22 februarie 1942 a fost organizată serbarea religioasă „Duminica Ortodoxiei” în sala cinematografului Luna¹⁹; oficierea unui *Te Deum* la 26 octombrie 1944, pentru comemorarea

¹¹ *Ibidem*, dos. 11/1937-1944, p. 10.

¹² *Ibidem*, dos. 11/1937/1944, p. 14.

¹³ *Ibidem*, p. 18.

¹⁴ *Ibidem*, dos. 1/1928-1948, p. 108.

¹⁵ *Ibidem*, dos. 15/1927-1928, p. 1.

¹⁶ *Ibidem*, dos. 23/1927-1944, p. 13.

¹⁷ *Ibidem*, p. 15.

¹⁸ *Ibidem*, dos. 27/1927-1948, p. 22.

¹⁹ *Ibidem*, dos. 11/1937-1944, p. 13.

eliberării Ardealului de Nord²⁰; organizarea unui parastas pentru pomenirea ostașilor căzuți pe câmpul de luptă, la catedrala Ortodoxă Română și la Biserica Unită²¹, iar în 30 ianuarie 1948 profesori, studenți, corul studenților teologi au participat la sfințirea capelei Academiei teologice²².

Un aspect care a contribuit la cizelarea comportamentului preoțesc a fost, potrivit corespondenței între Ministerul Justiției Direcțiunea Generală a Închisorilor și Academia Teologică Caransebeș, educația religioasă și morală efectuată de către studenții teologi în închisoarea din Caransebeș²³. În perioada 1941-1942 studenții conduși de părintele spiritual O. Tursa și profesorul C-tin Vladu au dezvoltat o activitate misionară printre deținuții penitenciarului. Trebuie precizat că studenții din anul IV puteau desfășura toate serviciile divine (vecernii, utrenii, liturghii), cu excepția spovedaniei.

Tot aici se pot înscrie și actele caritabile înfăptuite de studenții teologi: la 30 noiembrie 1928 s-a donat suma de 345 lei pentru ajutorarea basarabenilor²⁴, în august 1933 atât studenții cât și profesorii au donat suma de 600 lei pentru construirea unei biserici la Blaj²⁵, în noiembrie 1933 în urma susținerii unui concert la Obreja, o parte din venituri s-a depus pentru ridicarea monumentului funerar al lui Iosif Olariu²⁶, iar în urma vânzării a 30 măștișoare de către studenții teologi, suma a fost donată pentru construirea în Constanța a unui sanatoriu pentru luptătorii din Primul Război Mondial²⁷.

Evenimentele politice au avut un puternic impact asupra vieții studențești teologice. În urma instaurării regimului autoritar carlist și a înființării organizației Straja Țării, activitățile extrașcolare vor fi desfășurate de cohorta Academiei Teologice, condusă de rectorul Academiei. O astfel de activitate a avut loc în martie 1938 la serbarea „Ziua sădirii pomilor” în Caransebeș unde au participat: Cohorta Străjeri Eftimie Murgu, Stolurile de străjeri de la Școala Primară Mixtă, Școala de aplicație, Școala Normală de Băieți, Gimnaziul de fete, Liceul Traian Doda și Academia Teologică. Răspunsurile la serviciul divin

²⁰ *Ibidem*, dos. 16/1944-1945, p. 1.

²¹ *Ibidem*, p. 3.

²² *Ibidem*, dos. 5/1932-1948, p. 36.

²³ *Ibidem*, dos. 10/1928-1939, p. 4.

²⁴ *Ibidem*, dos. 23/1928-1943, p. 9.

²⁵ *Ibidem*, p. 13 v.

²⁶ *Ibidem*, dos. 5/193-1948, p. 2.

²⁷ *Ibidem*, dos. 23/1928-1943, p. 19.

au fost date de către studenții teologi sub îndrumarea prof. C-tin Vladu²⁸. Cohorta Academiei a organizat în 17 decembrie 1939 în sala cinematografului Luna, un concert de colinde cu prilejul comemorării a 70 ani de la înființarea Reuniunii Învățătorilor Români din Eparhia Caransebeșului, la care au participat ministrul Educației Naționale - Ion Nistor, membrii congresului învățătorilor din ținutul Timiș, toate autoritățile civile și militare²⁹.

În perioada celui de-al doilea război mondial, conform dispoziției emise de către Episcopia Caransebeșului în anul 1941³⁰, studenții teologi trebuiau să presteze în perioada vacanței de vară munci în folosul comunității (să se ocupe de estetica grădinii bisericii sau a școlii, a arterelor de comunicație din interiorul localităților natale, să contribuie la propaganda religioasă).

O altă formă de activitate extrașcolară a fost participarea la diverse concursuri. Aici se înscriu participările la concursurile anuale inițiate de Societatea Tinerimea Română-București între reprezentanții studenților de la Facultățile de Litere, Științe și Teologie de la toate Universitățile din țară. Printre premiați s-au numărat, în anul 1930, și studenții teologi din Caransebeș: Gheorghe Mitrică și Câmpean Ilie³¹.

Excursiile, taberele la care participau studenții teologi aveau în primul rând un rol educativ. Obiectivele turistice vizitate dezvăluie nu doar interesul pentru religie, dar și pentru istorie. Costurile erau suportate din fondul de excursie achitat anual de către studenți, dar banii mai proveneau și în urma susținerii unor concerte. În 1940 se aprobă de către Direcțiunea Academiei Teologice ca studenții teologi să participe la un pelerinaj la Alba-Iulia³². În anul 1946 studenții din anul IV Alexandrescu Mircea, Grama Petru, Graur Ion, Marinescu Virgil, Iliescu Dan au solicitat o adeverință privind calitatea de studenți teologi pentru a efectua o excursie ce avea ca obiectiv vizitarea mănăstirilor din Moldova, cu scopul edificării asupra vieții mănăstirești³³.

Pe lângă activitățile extrașcolare desfășurate în cadrul Academiei Teologice, studenții teologi erau membrii ai Societății de lectură Ioan Popasu, unde se implicau în diferite acțiuni religioase, culturale și științifice. Această

²⁸ *Ibidem*, dos. 1/1937, p. 14-15.

²⁹ *Ibidem*, dos. 1/1928-1948, p. 25.

³⁰ *Ibidem*, dos. 39/1941-1942, p. 4.

³¹ *Ibidem*, dos. 25/1927-1939, p. 27.

³² *Ibidem*, dos. 3/1933-1940, p. 10.

³³ *Ibidem*, dos. 6/1946, p. 1.

societate a fost înființată în 27 martie 1891 și a activat până în anul 1947, continuând activitatea culturală a Societății clericilor din cadrul Institutului Diecezan (din 1869). Scopul acestei societăți era religios, cultural, științific. Activitățile care se desfășurau erau diverse: întreținerea unei biblioteci și a unei săli de studiu, organizarea unor conferințe, concerte, excursii în țară sau străinătate³⁴. Prin intermediul acestei societăți s-au păstrat relații strânse cu alte societăți similare din țară, de la Cernăuți, Oradea, Arad, Cluj, București.

Studentii din cadrul Academiei Teologice Caransebeș au fost și autori și beneficiari ai acestor activități extrașcolare, experiențele dobândite urmând să-i ajute în munca depusă în întărirea legăturilor dintre divinitate și oameni.

Deși activitatea extrașcolară a studenților teologi a avut un rol important în lărgirea orizontului de cultură, în crearea condițiilor pentru desăvârșirea profesională, în recreerea și petrecerea organizată a timpului liber și, nu în ultimul rând, în asigurarea cadrului de exersare a diferitelor aptitudini, capacități, un aspect negativ a fost acela că învățământul chiar și cel religios a fost politizat, diversele activități culturale susținute de studenți fiind și un obiect de propagandă al unor regimuri politice.

³⁴ SJAN CS, fond *Societatea de lectură Ioan Popasu a studenților de la Academia Teologică Caransebeș*, inv. 1094, dos. 55/1939, p. 1.

L'ACTIVITÉ EXTRASCOLAIRE DES ÉTUDIANTS DE L'ACADÉMIE THÉOLOGIQUE DE CARANSEBEȘ (1927-1948)

Résumé

L'enseignement théologique de Caransebes est apparu dans le XIX^{ème} siècle, par l'intermédiaire de L'Institut Théologique Diocésain et de l'Académie Théologique. L'Académie Théologique de Caransebes a effectué son activité pendant la période 1927-1948, sous la responsabilité du Ministère de l'Éducation et par le Diocèse de Caransebes, qui était directement le responsable de celle-ci. Contrairement à l'Institut de Théologie où la durée des études était de 3 ans, dans le cadre de l'Académie, les études duraient 4 ans et prenaient en charge 2 examens généraux. Les étudiants provenaient des zones tant rurales qu'urbaine: de Caransebeș, Lugoj, Reșița, Oravița, Timișoara, Cluj, Târgoviște. Le travail des étudiants en théologie ne consistaient pas seulement à leurs présence aux cours ou aux examens. Les étudiants coordonnés par les enseignants participaient à des manifestation et à une série d'événements politiques et historiques qui se déroulaient régulièrement chaque année scolaire. En 1942, s'est déroulée la plupart des activités culturelles et religieuses où les étudiants théologiens ont pu participer, parmi lesquelles s'énumère la conférence Astra-Caransebes. Tout aussi importantes sont les rencontres culturelles et religieuses, la participation à diverses messes religieuses, l'implication dans l'éducation morale au cadre de la Prison de Caransebes, les gestes charitables, le travail pour le bénéfice de la communauté pendant la seconde guerre mondiale, la participation à divers cours, aux camps, aux excursions. En plus, à part des activités parascolaires menées dans le cadre de l'Académie Théologique, les étudiants en théologie ont été les membres d'une société de lecture Ion Popas, où ils se sont engagés dans diverses actions religieuses, culturelles et scientifiques. Les activités réalisées ont été diverses: l'entretien d'une bibliothèque et d'une salle d'études, l'organisation des conférences, des concerts, des visites du pays et à l'étranger. Grâce à ce groupe, ils ont gardé des liens étroits avec d'autres groupes similaires dans le pays, parmi lesquels Cernauti, Oradea, Arad, Cluj, Bucarest. Les étudiants de l'Académie Théologique de Caransebes ont également été bénéficiaires qu'auteurs de ces activités parascolaires, les leçons apprises ayant comme but de les aider dans leur travail sur le renforcement des liens entre la divinité et l'homme.